

1998 YILI OCAK-EYLÜL DÖNEMİ ÖDEMELER DENGESİ GELİŞMELERİ

1998 yılı Ocak-Eylül dönemi ödemeler dengesi gelişmelerine ilişkin başlıca hususlar aşağıda özetlenmiştir:

1. 1997 yılının Ocak-Eylül döneminde 1.373 milyon ABD doları açık veren **cari işlemler dengesi** bu yılın aynı döneminde 446 milyon ABD doları fazla ile sonuçlanmıştır.

2. **İthalat (CIF)** harcamalarının % 1.7 oranında azalması, buna karşın **ihracat** gelirlerindeki artışın % 1 düzeyinde kalması ve **bavul ticaretinin** % 23.9 oranında azalması sonucu, **dış ticaret açığı** % 1.7 oranında genişleyerek 11.470 milyon ABD dolarına ulaşmıştır.

3. **Dış ticaret açığı**, özellikle işçi gelirleri ve diğer mal, hizmet gelirlerinde gözlenen artışlar sonucu **hizmet gelirleri ve karşılıksız transferlerden** elde edilen 11.916 milyon ABD doları tutarındaki net gelire kapanmıştır.

4. Rusya Federasyonu'nda ortaya çıkan krizin etkisiyle, özellikle yabancıların ellerindeki menkul kıymetleri Ağustos ve Eylül 1998 aylarında yoğun olarak tasfiye etmeleri sonucu **menkul kıymet yatırımlarında** net çıkış gözlenmesi ve **tahvil ihracı yoluyla yurtdışından borçlanmanın** yavaşlaması nedenleriyle, **portföy yatırımları** toplam olarak 5.671 milyon ABD doları net çıkışla sonuçlanmıştır.

5. **Uzun vadeli sermaye hareketlerinde**, banka ve özel sektör borçlanmasında geçen yıla göre önemli artışlar olduğu, buna karşın geçen yılın aynı dönemine göre **toplam anapara geri ödemelerinde** 1.575 milyon ABD doları tutarında daha fazla geri ödeme gerçekleştiği gözlenmiştir.

6. **Kısa vadeli sermaye hareketleri** yükümlülükler yönünden incelendiğinde, bankalar ve kuruluşların sağladığı **kısa vadeli nakit döviz kredileri ve ticari kredileri** içeren **sağlanan krediler** kaleminde önemli artış olmadığı, yurt dışı bankaların açtığı depo hesaplarının da yer aldığı **yurtdışında yerleşik kişilere ait mevduat hesaplarında** ise önemli oranda artış meydana geldiği gözlenmiştir.

7. **Bankaların** döviz mevcutlarında Ocak-Eylül 1998 döneminde 4.705 milyon ABD doları tutarında artış gözlenmiştir. Bu artış kamuoyunda **Mali Milat** olarak adlandırılan bazı vergi kanunlarında değişiklik yapılmasına ilişkin 22 Temmuz 1998 tarih, 4369 Sayılı Kanunun Geçici 47. Madde uygulamasından kaynaklanmıştır. Öte yandan 1998 yılının üçüncü çeyreğindeki 5.989 milyon ABD dolarındaki net çıkışa rağmen Ocak-Eylül

1998 döneminde **resmi rezervlerde** 2.101 milyon ABD doları artış olmuştur.

Ocak-Eylül 1998 dönemine ilişkin ödemeler dengesi tablosunun ayrıntılı anlatımı aşağıda ayrıca sunulmaktadır.

A - CARI İŞLEMLER

* 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde 1.373 milyon ABD doları açık veren **cari işlemler dengesi**, 1998 yılının aynı döneminde 446 milyon ABD doları fazla ile sonuçlanmıştır.

* Sözkonusu dönemler itibariyle ihracat gelirlerinin % 1 oranında artması, buna karşın ithalat harcamalarının (CIF) % 1.7 oranında azalması ve bavul ticaretinin % 23.9 oranında azalması sonucu dış ticaret açığı % 1.7 oranında büyümüştür. Diğer taraftan diğer mal ve hizmetler ile karşılıksız transferlerden elde edilen net gelirlerin % 20.2 oranında artış göstermesi, **dış ticaret açığının** kapanmasına neden olmuş ve cari işlemler dengesi Ocak-Eylül 1998 döneminde 446 milyon ABD doları fazla ile sonuçlanmıştır.

1- Dış Ticaret

* 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde 4.023 milyon ABD doları tutarında **bavul ticareti** gelirinin ilave edilmesiyle 23.346 milyon ABD doları olarak gerçekleşen **İhracat (FOB)** gelirleri, 1998 yılının aynı döneminde, 3.060 milyon ABD doları tutarındaki **bavul ticaretinin** ilave edilmesi sonucu, 22.563 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Bir önceki yılın Ocak-Eylül döneminde 1.443 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dikkate alındığında 34.629 milyon ABD doları olan **İthalat (FOB)** harcamaları, 1998 yılının aynı döneminde 1.409 milyon ABD doları tutarındaki **altın ithalatı** da dahil olmak üzere 34.033 milyon ABD dolarına ulaşmıştır. Bu gelişmeler ışığında, 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde 11.283 milyon ABD doları olan **dış ticaret açığı**, 1998 yılının aynı döneminde % 1.7 oranında artışla (Ödemeler Dengesi Tablosunda yer aldığı şekliyle) 11.470 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

2- Diğer Mal ve Hizmet Gelir ve Giderleri ve Karşılıksız Transferler

* **Diğer mal ve hizmet gelirleri** ana başlığı altında yer alan **turizm gelirleri**, geçen yılın aynı dönemine göre % 1 oranında artarak 5.755 milyon ABD dolarına ulaşmıştır. **Faiz gelirleri** sözkonusu dönemler itibariyle % 30 oranında artış göstererek 1.761 milyon ABD dolarına, **diğer hizmet gelirleri** % 25.1 oranında artarak 9.012 milyon ABD dolarından 11.280 milyon ABD dolarına ulaşmıştır. Öte

yandan **diğer mal ve hizmet giderleri** içerisinde yer alan **turizm giderleri** % 3.3 oranında, **faiz giderleri** % 8.5 oranında, **diğer hizmet giderleri** % 20.5 oranında artmış ve sırasıyla 1.451 milyon ABD doları, 3.424 milyon ABD doları ve 6.169 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

* **Karşılıksız transferler** kalemi içerisinde yer alan **işçi gelirleri** % 26.8 oranında artmıştır.

B - SERMAYE HAREKETLERİ

1998 yılı Ocak-Eylül döneminde **sermaye hareketleri (rezerv hariç) net çıkışları** 2.796 milyon ABD doları olmuştur. Söz konusu dönemde sermaye hareketlerindeki gelişmeler aşağıda özetlenmiştir.

* **Doğrudan yatırımlarda net** % 1.9 oranında artış olmuş ve 375 milyon ABD doları olarak gerçekleşmiştir.

* **Portföy yatırımları (net)** kaleminde, uluslararası sermaye piyasalarından **tahvil ihracı** nedeniyle net olarak 1997 Ocak-Eylül döneminde 1.218 milyon ABD doları tutarında, 1998 yılının aynı döneminde 530 milyon ABD doları tutarında giriş olmuştur. Diğer taraftan, **menkul kıymet yatırımlarında** 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde 726 milyon ABD doları net giriş olurken, 1998 yılının aynı döneminde 6.201 milyon ABD doları net çıkış olmuştur.

* **Orta ve uzun vadeli sermaye hareketlerinde** 1997 Ocak-Eylül döneminde 3.159 milyon ABD doları net giriş olurken, bu yıl aynı dönemde 3.755 milyon ABD doları net giriş olmuştur. **Orta ve uzun vadeli döviz kredi kullanımları**, 6.852 milyon ABD dolarından, 9.224 milyon ABD dolarına ulaşmış olup, bu artış bankalar ve özel sektör borçlanmalarından kaynaklanmıştır. **Anapara geri ödemeleri** de 4.451 milyon ABD dolarından 6.026 milyon ABD dolarına ulaşmıştır. Bu dönemde **kredi mektuplu döviz tevdiat hesapları** net olarak 557 milyon ABD doları artış göstermiştir.

* **Kısa vadeli sermaye hareketleri**, yükümlülükler yönünden incelendiğinde, geçen yılın Ocak-Eylül döneminde 2.442 milyon ABD doları net giriş, bu yıl aynı dönemde ise 1.255 milyon ABD doları net çıkış olmuştur. **Kısa vadeli yükümlülükler** kapsamında yer alan **sağlanan krediler** kalemi içerisindeki **ticari kredilerde**, 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde 1.435 milyon ABD doları, 1998 yılının aynı döneminde ise 1.448 milyon ABD doları artış görülmüştür. 1997 yılının aynı döneminde 977 milyon ABD doları artış gösteren banka ve kuruluşların sağladığı **döviz kredilerinde** 1.161 milyon ABD doları artış görülmüştür. **Mevduat hesaplarında** 1997 Ocak-Eylül döneminde 101 milyon ABD doları artış olurken, 1998 yılının aynı döneminde gözlenen 1.322 milyon ABD doları artış

büyük ölçüde yurtdışı bankaların depo hesaplarındaki artıştan kaynaklanmıştır. **Kısa vadeli sermaye hareketleri varlıklar** bölümünde yeralan **bankalar döviz mevcutları** kalemi 1997 yılı Ocak-Eylül döneminde 384 milyon ABD doları azalış, 1998 yılının aynı döneminde 4.705 milyon ABD doları artış göstermiş, **diğer varlıklar** kaleminde ise 369 milyon ABD doları artış olmuştur.

C - REZERV HAREKETLERİ

* Bu gelişmeler ışığında **resmi rezervler** 1997 yılının Ocak-Eylül döneminde 4.899 milyon ABD doları artarken, 1998 yılının aynı dönemindeki artış 2.101 milyon ABD doları olmuştur.

[ÖDEMELER DENGESİ TABLOSU](#)
